herpy

SALAMANDRE

Iberian Ribbed Newt

Pleurodeles waltl

Pleurodeles waltl er den største vandsalamander i Europa: en kraftig, fladhovedet og næsten helt vandlevende art på 15-20 cm med en række orange knopper langs siderne, hvor de spidse ribben kan stikke ud som forsvar. Den er hårdfør, tåler kulde og yngler villigt i fangenskab, men trives ikke i varmt vand.

Familie: Salamandridae Tidligere navn: *Salamandra fenestrata; Salamandra funebris; Salamandra major* Udgivet 16. november 2026 **Mild hudgift**

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**15-20 cm** total længde inkl. hale
Vægt	**10-85 g**
Levetid	**10-20 år**
Aktiv	**Skumring og nat**
Levevis	**Akvatisk**
Biotop	**Vådområde**
Hudgift	**Mild** Vask hænderne efter kontakt, og hold fingrene fra øjne og mund
Sværhedsgrad	**Begynder**

PASNING

Min. terrarie	**100 × 50 × 50 cm** L × B × H til 5 voksne dyr
Temperatur, dag	**18-21 °C**
Temperatur, nat	**18-21 °C**
Luftfugtighed	**60-80 %**
Vand	**Akvaterrarie** dybde 15-20 cm
Vandtemperatur	**18-21 °C**
UVB	**Valgfri**
Kost	**Insekter, færdigfoder og orme/snegle**
Holdes	**Parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Udvikling	**Larver i vand**
Æglægning	**I vand**
Æg pr. sæson	**100-1.000**
Lægninger pr. år	**1-2**
Klækning	**7-21 dage** ved 20 °C
Larvetid	**90-120 dage** fra klækning til metamorfose
Larvefoder	**Andre larver og små vanddyr (dafnier, myggelarver)**
Yngelpleje	**Ingen**

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Ikke omfattet af CITES eller EU's bilag A-D, så der kræves ingen CITES-papirer, og arten står ikke på listen over forbudte dyr (BEK nr. 1261/2015). Salamandre er omfattet af EU's dyresundhedsregler på grund af Bsal: tjek de aktuelle regler hos Fødevarestyrelsen før køb, salg og import. Sæt aldrig dyr ud i naturen.

Om arten

Pleurodeles waltl er en stor, plump vandsalamander med et fladt, spadeformet hoved, hvor de små øjne sidder let opadrettede. Kroppen er flad, så arten kan smutte ind under sten, og halen er sammentrykt fra siderne og omtrent lige så lang som kroppen målt fra snude til kloak. Huden er kornet. Farven går fra mørk til lys grå med mørkere, brunlige pletter, og bugen er lysere,

ofte cremefarvet, med samme pletmønster. Langs hver flanke løber en række på 8-10 rustorange knopper. Opdrættede dyr er typisk 15-20 cm, mens vilde dyr kan nå op til 30 cm. Voksne dyr vejer 10-85 g. I opdræt findes en leucistisk, næsten hvid farveform. Hannerne er slankere og oftest mindre end hunnerne, og i yngletiden får de sorte parringsvorter på forbenene.

Knopperne er forsvarsværker. Kan dyret ikke flygte fra et rovdyr, presser de spidse ribben sig ud gennem den udspændte hud ved knopperne. Samtidig afgiver kirtler på nakken, ryggen, siderne og halen et mælkehvidt, sejt giftigt sekret, som dækker ribbenene. De giftdækkede ribben virker som brodder, der sprøjter giften ind gennem den tynde hud i rovdyrets mund. Dyret selv tager næsten ingen skade: ribbenene er dækket af kollagen, huden afgiver antimikrobielle stoffer, og sårene heler hurtigt uden infektion. Mekanismen er ufarlig for mennesker, og i fangenskab stikker ribbenene sjældent ud. Giften kommer fra dyrets egne kirtler, ikke fra føden. Sekretets virkning på menneskers hud og slimhinder er ikke beskrevet, så vask hænder efter håndtering, hold det væk fra øjne og mund, og håndter dyrene så lidt som muligt.

Arten blev beskrevet i 1830 og har tidligere stået i slægten *Salamandra*. *P. waltl* er et meget brugt forsøgsdyr i forskning i regeneration, fordi den kan genskabe tabte lemmer, hjertevæv, øjets linse og dele af rygmarven, og den opdrættes i stort tal til forskning. I fangenskab kan dyrene blive knap 20 år.

Udbredelse og levested

Pleurodeles waltl lever naturligt på det centrale og sydlige Den Iberiske Halvø og i det nordlige Marokko. Arten er talrig i Marokko, det sydlige Spanien (Andalusien og Extremadura) og det sydlige Portugal, mens bestandene går tilbage i det nordlige og centrale Portugal og det østlige Spanien. Arten trues især af, at vandhullerne forsvinder.

> **Oprindelig udbredelse:** Spanien, Portugal og Marokko.

LEVESTED

P. waltl lever i områder med varme, tørre somre og periodiske tørkeperioder. Arten er næsten helt vandlevende og bor i stillestående eller langsomt bevægeligt vand: damme, lagunebassiner, opstemninger, kunstvandingskanaler, cisterner og gamle landsbybrønde. Den foretrækker køligt, roligt og dybt vand. Her æder den insekter, vandlevende bløddyr, orme, haletudser, småfisk og ådsler.

Tørrer vandet ud, søger dyrene fugtige skjul under sten, i sprækker eller under vegetation. Om vinteren møder arten temperaturer omkring frysepunktet og tåler det. I naturen yngler den to gange om året: om foråret og igen i sommervarmen.

Læs mere: Opdræt af haletudser

Pasning

TERRARIET

Pleurodeles waltl er næsten helt vandlevende og holdes i et akvarium, ikke i et almindeligt terrarie. Til en gruppe på fem voksne dyr er 100 × 50 × 50 cm et minimum, og mere plads er bedre. Færre dyr kan nøjes med et mindre akvarium, men voksne dyr af denne størrelse skal have mindst 80 cm i længden.

Plant akvariet kraftigt med levende vandplanter, og læg rødder, sten og skjul, som dyrene kan krybe ind under. Giv en lille flydende landmasse eller en flad sten, der rager op over overfladen. Vælg bundmateriale, der ikke kan sluges med føden: groft grus eller sten, eller lad bunden stå bar. Giv skygge i en del af akvariet.

Låget skal slutte tæt, for dyrene kan gå på land. Et filter med svag, spredt strøm holder vandet rent, for arten foretrækker stille vand. Undgå kraftig strøm og åbne filterindsug, der kan fange ynglen. Hold dyr af nogenlunde samme størrelse sammen, for de store æder de små.

TEMPERATUR

Vandet skal være 18-21 °C året rundt og helst ikke over 21 °C. Nogle dyr bliver stressede af varme, så akvariet skal stå køligt og uden direkte sol. Opvarmning er unødvendig, og om sommeren kan en ventilator over vandfladen eller et køligt rum holde temperaturen nede. En natsænkning er ikke nødvendig, og vandet kan holde samme temperatur døgnet rundt.

Arten tåler kulde langt bedre end varme: i naturen møder den temperaturer omkring frysepunktet. Før yngletiden er en koldere periode med mindre lys og kortere dag en god idé (se avl). Temperatur og varighed for den kolde periode er ikke fastlagt, så vinterhvilen står ikke i faktaboksen. Æg og larver skal ligge på ca. 20 °C (se avl).

Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG SPRØJTNING

P. waltl er næsten helt vandlevende, så luftfugtigheden over vandet har kun lille betydning. 60-80 % er rigeligt, og et tæt låg holder luften fugtig. Den flydende landmasse skal holdes våd. Sprøjtning er ikke nødvendig.

Fordampet vand fyldes op med vand af samme temperatur, så vandstanden og temperaturen holdes stabile.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

VAND OG VANDKVALITET

Uden for yngletiden holdes vandet 15-20 cm dybt. Til yngletiden kan det hæves. Vandet skal være stille og rent med pH 6,9-7,2, ammoniak under 0,01 ppm, nitrit under 0,05 ppm og nitrat under 100 ppm.

Brug postevand, hvor klor og chloramin er fjernet med et vandbehandlingsmiddel. Skift en del af vandet hver uge, og oftere, hvis testen viser ammoniak eller nitrit. Fjern madrester med det samme. Padder optager stoffer gennem huden, så der må aldrig komme sæbe, rengøringsmidler, håndcreme eller insektmidler i vandet.

LYS OG UVB

UVB er ikke nødvendigt for *P. waltl*, men kan bruges. Skygge og plantedække er vigtigere end stærkt lys, og en del af akvariet skal altid ligge i skygge.

Lysmængde og dagslængde sænkes i en periode om vinteren og øges om foråret, for det er med til at udløse yngletiden.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

P. waltl er en grådig altæder, der tager det meste, den kan sluge. Gode fodermidler er hakkede regnorme, rejepiller, salamander- eller axolotlpiller, skildpaddepiller, snegle, husfårekyllinger og andre foderinsekter samt blodorme. Foderfisk anbefales ikke som fast føde, fordi de ofte bærer sygdomme.

Voksne dyr fodres et par gange om ugen med så meget, som de æder på få minutter. Rester fjernes med det samme. Giv varieret foder, og undgå kun at give én slags. Unge dyr, der vokser, fodres oftere.

ADFÆRD OG HÅNDTERING

P. waltl tilbringer næsten hele livet i vandet og ligger gerne i skjul under sten og planter. Arten holdes bedst i en gruppe på mindst fem dyr. Voksne dyr æder larver og unger, så ynglen flyttes.

Håndtering bør være sjælden. Brug våde hænder eller net, og vask hænder bagefter. Ribbenene stikker kun sjældent ud i fangenskab, men et dyr, der gør det, er stresset og skal have ro. Arten er nem at holde og et godt valg til begyndere.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannerne er slankere og oftest mindre end hunnerne og får i yngletiden sorte, hornede parringsvorter på forbenene. Hunnerne har en tydeligt rund bug, især når de er fulde af æg.

Alderen ved kønsmodenhed er ikke kendt med sikkerhed og står derfor ikke i faktaboksen. Sørg for både hanner og hunner i gruppen og for, at dyrene har nået fuld størrelse, før de yngler.

PARRING

Avl er let at få i gang. Om vinteren gives en koldere periode med mindre lys og kortere dag, og dyrene kan også holdes mørkt i den periode. Parring og æglægning udløses af stigende vandstand, mere lys, længere dage og stigende temperatur. Mange dyr behøver kun at få vandstanden hævet for at yngle.

Parringen forløber i to faser. Først griber hannen hunnen nedefra med armene om hendes forben, og det kan vare fra få minutter til timer. Derefter slipper han taget, men holder fast med én arm og placerer sig foran hende, og han drejer rundt og afsætter en sædpakke, som hunnen samler op med kloakken efter en halv omgang. Akvariet skal derfor have plads nok. Hunnen kan opbevare levende sæd i kloakken i op til fem måneder. I naturen yngler arten to gange om året.

ÆG OG LARVER

Hunnen lægger 100-1000 æg i en sæson, afhængigt af størrelse og alder, spredt mellem vandplanter. De voksne æder normalt ikke æggene, men æder larver og unger. Flyt æggene til et separat kar, eller flyt de voksne dyr. Æggene klækker efter 1-3 uger, ofte allerede efter en uge. Tidlige tegn på dårlige æg er, at de bliver hvide og uigennemsigtige eller får skimmel. De fjernes straks, så svampen ikke spreder sig til gode æg.

Hold æg og larver på ca. 20 °C. Ved omkring 8 °C får æggene kuldestress, og ved høje temperaturer omkring 30 °C bliver hunlige larver omdannet til hanner og får skeletfejl i bagbenene. Vandet i larvekarret skal være stille og meget rent: skift en del af vandet hver dag. Larverne lever af blommen i de første dage og skal så have små, levende fodermidler flere gange om dagen: nyklækkede artemia, dafnier, mikroorme, blodorme og fine tubifex. Når larverne æder, ses små hop. Regn med 4-8 liter vand pr. larve, når de nærmer sig forvandlingen, og sortér efter størrelse, for de store larver spiser de små.

METAMORFOSE

Larvetiden for *P. waltl* er ikke kendt med sikkerhed. Tallet i faktaboksen er lånt fra beslægtede vandsalamandre, hvor der går 3-4 måneder fra klækning til forvandling. Tegnene på forvandling er skiftende farve, mindre gæller og at larverne sluger luft fra overfladen.

Giv en let tilgængelig landflade, så de nyforvandlede kan kravle op, og luk karret tæt, for ungerne klatrer. De fleste salamandre holder op med at æde under forvandlingen, så vent roligt. *P. waltl* kan i modsætning til mange andre vandsalamandre blive delvis i vandet som ung.

OPDRÆT AF UNGER

De nyforvandlede unger holdes i et lavt akvarium med let tilgængelig landflade og tæt låg. Fodr dem med små stykker regnorm, blodorme, sortorme og små insekter, og hold dem sorteret efter størrelse, så de ikke æder hinanden. Vandet skiftes ofte, og bunden holdes ren.

Overskydende unger skal ikke sættes ud i naturen, for dyrene kan bære sygdomme og påvirke lokale bestande. Giv dem i stedet videre til andre holdere.

Sundhed og typiske fejl

P. waltl er hårdfør, og de fleste problemer skyldes fejl i pasningen:

- Varme. Vand over 21 °C stresser dyrene. Varme i larvetiden giver skeletfejl i bagbenene.
- Dårlig vandkvalitet. Ammoniak og nitrit giver hudproblemer og sygdom. Test vandet, og skift jævnligt.
- Sluget bundmateriale. Småt grus kan blive i maven og give tilstopning.
- Skimmel på æggene. Fjern døde æg med det samme.
- Kannibalisme. De voksne æder larver og unger, og store larver æder små.

Smitsomme sygdomme: chytridsvampene *Batrachochytrium dendrobatidis* (Bd) og *B. salamandrivorans* (Bsal) angriber huden hos padder. Bsal er dødelig for mange salamandre. Hos *P. waltl* varierer modtageligheden meget fra dyr til dyr og afhænger af, hvilket opdræt dyrene kommer fra. Nye dyr holdes i karantæne i flere uger, og de testes med en hudpodning. Net og udstyr desinficeres, og udstyr deles ikke mellem akvarier. Svampen smitter via vand og kontakt.

Søg en dyrlæge med forstand på padder, hvis et dyr holder op med at æde, har hvide eller røde pletter på huden, svulmer op, svømmer unormalt eller ligger i overfladen.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.